

JAREMA ANDRZEJ RABIŃSKI,

OCHRONA FORMALNO-PRAWNA ZIELENI ZABYTKOWEJ

Warszawa, 08 – 07 – 2023 rok.

AUTOR OPRACOWANIA:

JAREMA ANDRZEJ RABIŃSKI

- *Wieloletni BIEGŁY SĄDOWY przy SĄDZIE OKRĘGOWYM w W-WIE, w zakresie – ochrony środowiska.*
- *RZECZOZNAWCA Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT – Polskiego .Stowarzyszenia „Dachy Zielone” Nr 1, w specjalności ochrona środowiska w toku realizacji i projektowania inwestycji budowlanych.*
- *RZECZOZNAWCA Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT – Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Ogrodnictwa Nr 847, w specjalności – ochrona środowiska.*
- *RZECZOZNAWCA Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych Nr 1105, w specjalności – ochrona środowiska w toku realizacji inwestycji budowlanych.*
- *WYKŁADOWCA Federacji Arborystów Polskich.*

POSIADA UPRAWNIENIA POTWIERDZONE ZAŚWIADCZENIAMI:

- *NACZELNEJ ORGANIZACJI TECHNICZNEJ NR 13/3/90, z dnia 17.11.1990 roku, o ukończeniu szkolenia III-go stopnia upoważniającego do pełnienia funkcji INSPEKTORA NADZORU przy wykonawstwie prac związanych z pielęgnacją drzew ozdobnych,*
- *PAŃSTWOWEJ SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW – WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW Nr 386, z dnia 22.04.1996 roku, znak: WKZ/IN/539/1879/96, stwierdzającym posiadanie kwalifikacji w zakresie nadzorowania i kierowania pracami ogrodniczymi (zabezpieczania, uzupełniania, rekonstrukcji, konserwacji) w parkach zabytkowych oraz innej zorganizowanej zieleni zabytkowej.*

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP	str. 4
1.1.	WPROWADZENIE.....	str. 4
1.2.	WYJAŚNIENIE AUTORA OPRACOWANIA DOT. PUBLIKACJI.....	str. 5
2.	KIEDY oraz Co CHRONIMY	str. 7
3.	KTO I Co MOŻE REALIZOWAĆ	str. 13
4.	Tzw. PODWÓJNE ROZSTRZYGNĘCIA	str. 15
5.	PRACE, czy też... DZIAŁANIA?	str. 17
6.	ADMINISTRACYJNA KARA PIENIĘŻNA	str. 18
7.	NORMY PRAWNE W ODRĘBNYCH USTAWACH	str. 21
8.	ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA	str. 22

1. WSTĘP:

1.1. WPROWADZENIE:

OCHRONA FORMALNO-PRAWNA tzw. ZIELENI ZABYTKOWEJ, a w szczególności → drzew¹, → krzewów², → zadrzewień³ jest zagadnieniem unormowanym w wielu → aktach prawnych⁴ (przywołanych w treści niniejszego opracowania), jednak przede wszystkim (głównie) w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 162 poz. 1568, Tekst jednolity: Dz. U. z 2022 roku, poz. 840, z późniejszą zmianą: z 2023 roku poz. 951) [dalej u.o.z.].

Przywołana powyżej ustawa jest przykładem tego, jak skomplikować coś, co z istoty swojej powinno być napisane w sposób jasny (zrozumiały), nie tylko dla specjalisty z zakresu ochrony prawnej → zieleni⁵, lecz także dla inżyniera (np. kierownika budowy lub kierownika robót, inspektora nadzoru inwestorskiego lub autorskiego) lub dewelopera, albo urzędnika, a nawet aktywisty lub członka → organizacji społecznej⁶ zajmujących się ochroną → zadrzewień³ lub ochroną dóbr narodowych.

1 **DRZEWO** – pojęcie posiada → definicję legalną⁷ zawartą w art. 5 pkt 26a ustawie o ochronie przyrody [dalej u.o.p.] i jest zdefiniowane jako cyt.: wieloletnia roślina¹⁷ o zdrewniałym jednym pędzie głównym (pniu) albo zdrewniałych kilku pędach głównych i gałęziach tworzących koronę w jakimkolwiek okresie podczas rozwoju rośliny¹⁷.

2 **KRZEW** – pojęcie posiada → definicję legalną⁷ zawartą w art. 5 pkt 27 u.o.p. i jest zdefiniowane jako cyt.: wieloletnia roślina¹⁷ rozgałęziającą się na wiele równorzędnych zdrewniałych pędów, nietworzącą pnia ani korony, niebędącą pnączem.

3 **ZADRZEWIENIE** – pojęcie posiada → definicję legalną⁷ zawartą w art. 5 pkt 27 u.o.p. i jest zdefiniowane jako cyt.: pojedyncze drzewa¹, krzewy² albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2129 i 2161 oraz z 2019 r. poz. 83, 125, 1815 z 2020 r.) lub plantacją, wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej¹⁷ tego terenu.

4 **AKT PRAWNY** – zgodnie z definicją z słownika PWN, to w przedmiotowym zakresie to np. ustawa, dekret, rozporządzenie, zarządzenie naczelnych organów administracji publicznej, oraz obowiązujące na określonym terenie akty organów administracji.

5 **ZIELEŃ** – pojęcie nie posiada → definicji legalnej⁷, wg. słownika PWN to teren pokryty → roślinami¹⁷, lub skupisko zielonych → roślin¹⁷ (traw, drzew¹, krzewów²). Należy dodać, że z mocy § 15 ust. 2 pkt 9 rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 11 września 2020 roku, w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2022 roku poz. 1679), cyt. część rysunkowa projektu zagospodarowania działki lub terenu określa: (pkt 9) układ istniejącej zieleni⁵, z oznaczeniem jej elementów podlegających likwidacji, oraz układ projektowanej zieleni⁵ wysokiej i niskiej.

W miejscu tym należy zwrócić uwagę, że układ zieleni⁵ (§ 14 pkt 3 lit. f) prawodawca dzieli na:

- układ istniejącej zieleni⁵ – który inwentaryzujemy;
- (oraz) układ projektowanej zieleni⁵ – który należy rozróżnić w sposób wskazany przez prawodawcę na:
 - ↳ → ZIELEŃ⁵ WYSOKĄ – w rozumieniu merytorycznym, przez pojęcie to należy rozumieć zbiór (wszystkich egzemplarzy) drzew¹ oraz krzewów² rosnących na danym terenie;
 - ↳ (oraz) → ZIELEŃ⁵ NISKĄ – ponieważ prawodawca w analizowanym → przepisie prawnym użył koniunkcji prawnej [opisanej w pkt. 2.2.2.] (tj. spójnika „i”), to tym samym rozróżnia pojęcia.

6 **ORGANIZACJA SPOŁECZNA** – pojęcie posiada → definicję legalną⁷ zawartą w art. 5 § 2 kodeksu postępowania administracyjnego (Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 30 poz. 168. Tekst jednolity: Dz. U. z 2023 roku poz. 775 z późniejszą zmianą: poz. 2185) [dalej k.p.a.] i jest zdefiniowane jako cyt. organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje społeczne (w tym → STOWARZYSZENIA – rejestrowe i zwykle błędnie utożsamiane z pojęciem szerszym jaki jest → ORGANIZACJA SPOŁECZNA).

→ ORGANIZACJA SPOŁECZNA w przypadku spełnienia określonych przesłanek jest uprawniona do wzięcia udziału w postępowaniach: administracyjnym, sądowno-administracyjnym, cywilnym (organizacje pozarządowe) lub karnym.

1.2. WYJAŚNIENIE AUTORA OPRACOWANIA DOT. PUBLIKACJI:

1.2.1. Jak czytelnicy zauważyli, w tekście występują wyrażenia napisane czcionką koloru granatowego, tak jak powyżej wymienione → drzewo¹ → krzew², jak też → zadrzewienie³ – są to określenia posiadające tzw. → definicję legalną⁷.

Wyjaśnić należy, iż → **DEFINICJA LEGALNA**⁷ lub → **WYKŁADNIA LEGALNA**⁷ – to definicja (wyjaśnienie), jak rozumieć dane pojęcie, wskazana w obowiązującej (w dacie publikacji) → normie prawnej⁸ zawartej w → akcie prawnym⁴, która wiążąco ustala znaczenie danego pojęcia (zwrotu – określenia).

Omawiane → definicje legalne⁷ zazwyczaj umieszczone są na początku → aktów prawnych⁴, choć niejednokrotnie można je znaleźć także w ich dalszej części.

W polskim systemie prawnym, z mocy § 146 ust. 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 roku, w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) cyt. w *ustawie lub innym akcie normatywnym formuluje się definicję* [tzw. → legalną⁷ – przyp. własny] *danego określenia, jeżeli:*

- (pkt 1) *dane określenie jest wieloznaczne;*
- (pkt 2) *dane określenie jest nieostre [tzn. nieprecyzyjne, niejednoznaczne – przyp. wł.], a jest pożądane ograniczenie jego nieostrości;*
- (pkt 3) *znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe;*
- (pkt 4) *ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia.*

Pojęcia posiadające tzw. → definicje legalną⁷, zarówno w dalszej części niniejszego opracowania, jak też innych opracowaniach, zawsze będą:

- (jak już powyżej wskazano) pisane są kolorem granatowym;
- w przypadku ich definiowania:
 - ↳ przytaczane w pełnym brzmieniu (zawartym w → przepisie prawnym⁹);
 - ↳ napisane są przy użyciu (czcionki) *kursywa*;
 - ↳ przywoływane wraz z wskazaniem → normy prawnej⁸ obowiązującej w dacie publikacji niniejszego opracowania.

Natomiast **komentarze** do → definicji legalnych⁷ są zamieszczone przy użyciu czcionki używanej w tej publikacji, dla jednoznacznego rozróżnienia tekstu cytowanego → przepisu prawnego⁹, od komentarza autora.

1.2.2. Tzw. → **WYKŁADNIE SEMANTYCZNE**¹⁰ (*językowe* i *celowościowe*) użytych lub używanych pojęć, które nie posiadają → definicji legalnej⁷, a których sens nie jest rozumiany domyślnie, lecz został zdefiniowany w rozumieniu technicznym lub arborystycznym, jak też przyrodniczym lub dendrologicznym, są pisane kolorem bordowym.

⁷ **DEFINICJA LEGALNA** – określenie zostało opisane w pkt nr 1.2.1. niniejszego opracowania.

⁸ **NORMA PRAWNA** – to norma postępowania będąca częścią porządku prawnego. Jest wypowiedzią w określonym języku, mającą charakter dyrektywny, tzn. wyznaczającą adresatowi normy prawnej⁸ określony sposób zachowania w określonych okolicznościach.

⁹ **PRZEPIS PRAWNY** – to istotna jednostka redakcyjna tekstu prawnego, która w sensie gramatycznym stanowi zdanie, wyodrębniona w postaci artykułu, paragrafu, litery lub ustępu. Przepisy prawne⁹ dzielą na ogólne (z łac. *leges generales*) oraz szczególne (z łac. *leges speciales*), które opisują wyjątki od przepisów⁹ ogólnych.

¹⁰ **WYKŁADNIA SEMANTYCZNA** (*JĘZYKOWA* i *CELOWOŚCIOWA*) – określenie zostało opisane w pkt nr 1.2.2. niniejszego opracowania.

1.2.3. Należy również wskazać, że wszystkie pojęcia, które zostały zdefiniowane, gdyż:

- przywołano ich → **definicje legalne**⁷;
- albo wskazano ich → **wykładnie semantyczną**¹⁰;

poprzedzone zostały strzałkami odpowiednio (→) albo (→), a przed ich zdefiniowaniem nazwa ich jest pisana pogrubionym **WERSALIKIEM**.

1.2.4. Natomiast określenia prawne oraz przytaczane → **przepisy prawne**⁹, jak też te określenia, które posiadają → **wykładnie semantyczną**¹⁰, jednak nie przywołane w tym opracowaniu, są napisane odpowiednio czcionką koloru granatowego albo bordowego, jednak nie są poprzedzone strzałką odpowiednio (→) albo (→).

1.2.5. Zarówno autor, jak też Prezes Federacji Arborystów Polskich dążą do tego, aby **niniejsze opracowanie** nie było opracowaniem *statycznym*, lecz **dynamicznie zmieniało się**. Dlatego uprzejmie prosimy czytelników o zgłaszanie:

- ewentualnych uwag – jeśli jakikolwiek fragment przedmiotowego opracowania jest napisany nieczytelnie lub budzi wątpliwości interpretacyjne;
- pytań – o ile którakolwiek z przywołanych → **norm prawnych**⁸ budzi wątpliwość lub wymaga dalszego omówienia;
- uzasadnionej krytyki – o ile czytelnik reprezentuje zdanie odmienne od poglądu prezentowanego w tym opracowaniu.

2. KIEDY oraz CO CHRONIMY – chaos, chaos. Chaos!

2.1. W ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jako PRZEDMIOT ochrony prawnej ustawodawca wyodrębnił:

- **formy**¹¹ **zaprojektowanej zieleni**⁵ (przywołane w art. 3 pkt 12 u.o.z.);
 - **park**¹² (wyszczególniony w art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. g oraz art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 36 ust. 1 pkt 11 oraz art. 37b ust. 1 oraz art. 37b ust. 2 u.o.z.);
 - **ogród**¹³ (wymieniony w art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. g oraz art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 36 ust. 1 pkt 11 u.o.z.);
 - **inne formy**¹¹ **zaprojektowanej zieleni**⁵, w domyśle legislatora – co wyjaśnię poniżej, od **parku**¹² oraz **ogrodu**¹³ (przytoczone w art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. g, oraz art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 36 ust. 1 pkt 11 u.o.z.);
 - **inny rodzaj**¹⁴ **zorganizowanej zieleni**⁵ wpisanej do rejestru (jedynie) od parku¹² (wskazany w art. 37b ust. 1 oraz art. 37b ust. 2 u.o.z.);
- [pogrubienia i podkreślenia – własne]

przy czym nie zamieścił tzw. → **definicji legalnych**⁷ użytych i powyżej przytoczonych pojęć, w związku z tym ich → **wykładnie semantyczne**¹⁰ zamieszczono w dolnych przypisach.

Ponadto należy dodać, że brzmienie → **przepisu prawnego**⁹ (w przeciwieństwie do formy literackiej) powinno cechować brak wieloznaczności i wątpliwości interpretacyjnych. Zatem każdy z czytelników może samodzielnie ocenić:

- (zarówno) czy użyte określenia → **formy**¹¹, jak też → **rodzaj**¹⁴, w świetle zamieszczonych poniżej (w przypisach) ich → **wykładni semantycznych**¹⁰ – (**językowych**) w odniesieniu do → **zieleni**⁵, są przywołane prawidłowo?
- (Jak też) po co w ogóle **ustawodawca** zamieszcza ww. dwa niespójne i odmienne określenia zamiast jednego?
- (A nawet) po co w ogóle je wyodrębnia – co szczegółowo wyjaśniono dalej [tj. w pkt 2.3.2.].
- Podobnie nie wydaje się nie celowe również rozróżnienie **drugiego** członu analizowanych pojęć, tj.: **formy**¹¹ **zaprojektowanej zieleni**⁵ oraz **rodzaju**¹⁴ **zorganizowanej zieleni**⁵, w szczególności w świetle → **definicji legalnej**⁷ (rozumienia pojęcia) → **zabytku**¹⁵, co wyjaśniam w dalszej części opracowania (tj. w pkt. 2.3.1. ~ 2.3.2.).

¹¹ **FORMA** [łac., 'kształt', 'wygląd'] – pojęcie nie posiada → **definicji legalnej**⁷. W rozumieniu merytorycznym, (poza znanym ogrodnikom i dendrologom określeniem biologicznym jednej z kategorii systematycznych), w znaczeniu ogólnym jest to zgodnie z definicją zamieszczoną w Encyklopedii PWN – *wyraz wewnętrznej struktury rzeczy, całościowy układ części przedmiotu; termin rozumiany zwykle jako korelat pojęć: treść, materia, tworzywo, w węższym znaczeniu — ukształtowanie, wygląd danej rzeczy.*

¹² **PARK** – pojęcie nie posiada → **definicji legalnej**⁷. W rozumieniu merytorycznym, jest to → **teren zieleni**¹⁹ (rekreacji, wypoczynku), przeważnie z dużą ilością flory, w tym najczęściej → **zadrzewiony**³. W miastach ma charakter dużego, swobodnie ukształtowanego → **ogrodu**¹³ z alejami spacerowymi. W Polsce około 9'249 **parków**¹² jest objętych szczególną ochroną prawną poprzez wpisanie ich do **rejestru zabytków**. W rozumieniu formalno-prawnym stanowią one → **teren zieleni**¹⁹.

¹³ **OGRÓD** – pojęcie nie posiada → **definicji legalnej**⁷. W rozumieniu merytorycznym jest to pojęcie z zakresu ogrodnictwa oznaczające miejsce przeznaczone do uprawy → **roślin**¹⁷. Warto jednak dodać, że: **OGRÓD BOTANICZNY** oraz **OGRÓD ZOOLOGICZNY** posiadają → **definicje legalne**⁷ zamieszczone odpowiednio w art. 5 pkt 10 u.o.p. oraz art. 5 pkt 11 u.o.p. które w rozumieniu formalno-prawnym stanowią → **teren zieleni**¹⁹.

¹⁴ **RODZAJ** – pojęcie nie posiada → **definicji legalnej**⁷. Zgodnie z definicją ze słownika PWN, to poza znaną ogrodnikom i dendrologom „jednostką w systematyce → **roślin**¹⁷ i zwierząt niższą od rodziny, obejmującą blisko spokrewnione **gatunki** lub jeden **gatunek**”, również określenie oznaczające typ, odmianę, „**gatunek** czegoś wyróżniony ze względu na pewne cechy”.

¹⁵ **ZABYTEK** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.3.

2.2. Poza opisanym brakiem → **definicji legalnych**⁷, chaos z wymaganą jednoznacznością interpretacją użytych określeń (przywołanych w pkt 2.1.), tj. z ich niebudzącą wątpliwości **wykładnią prawną**, wzmaga fakt, iż logika nakazująca prawnikom wyraźne rozróżnienie → **OPERATORÓW LOGICZNYCH** w → **przepisie prawnym**⁹ (tj. celowe użycie i rozumienie znaczenia spójników „i” oraz „lub”, jak też „albo”), najprawdopodobniej nie była znana legislatorowi albo legislatorom **u.o.z.**.

2.2.1. Ponieważ (jak już wskazano) → **przepisy prawa**⁹ powinny być formułowane jednoznacznie, trudno uznać za celowe, przewidziane w **u.o.z.** **niespójne** (i wręcz nielogiczne) unormowania zawarte w:

- art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. g **u.o.z.**, w którym wskazano na cyt.: *parki*¹², ***ogrody***¹³ ***i inne formy***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵;
- art. 36 pkt 1 **u.o.z.**, w którym przytoczono cyt.: *parki*¹², ***ogrody***¹³ ***lub inne formy***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵;
- art. 36 pkt 11 gdzie również odmiennie przywołano na cyt.: *parki*¹², ***ogrody***¹³ ***albo inne formy***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵;
- art. 37b ust. 1 **u.o.z.**, oraz art. 37b ust. 1 **u.o.z.**, w którym wyszczególniono cyt.: ***parki***¹² ***wpisane do rejestru albo innego rodzaju zorganizowaną zieleni***⁵ ***wpisaną do rejestru zabytków*** (w którym jednak nie przywołano *ogrodów*¹³);
[pogrubienia i podkreślenia – własne].

2.2.2. W związku z powyższym, przypomnieć zatem należy, że:

- → **KONIUNKCJA** prawna (użycie spójnika „i”) jest operacją dwuargumentową, charakteryzuje się tym, że → **koniunkcja** jest prawdziwa tylko wtedy, gdy **oba warunki są spełnione**.

W przypadku *ogrodu*¹³ ***i innej formy***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵ analizowany obiekt musi być **równocześnie** zarówno *ogrodem*¹³, jak też ***inną formą***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵.

- → **ALTERNATYWA ZWYKŁA**, określana także jako: **alternatywa łączna**, **alternatywa nierozłączna** (użycie spójnika „lub”) jest również operacją dwuargumentową, charakteryzuje się tym, że → **alternatywa zwykła** jest prawdziwa wtedy, **gdy zarówno jeden, jak też oba warunki są spełnione**.

W przypadku *ogrodu*¹³ ***lub innej formy***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵ analizowany obiekt (odmiennie niż w przypadku **koniunkcji**) może być:

- ↪ jedynie *ogrodem*¹³ albo
- ↪ jedynie ***inną formą***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵, ale też
- ↪ zarówno *ogrodem*¹³ jak też ***inną formą***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵.

- → **ALTERNATYWA WYKLUCZAJĄCA** określana także jako: **alternatywa wyłączająca**, **alternatywa rozłączna** (użycie spójnika „albo”) jest operacją dwuargumentową, charakteryzuje się tym, że → **alternatywa wyłączająca** jest prawdziwa tylko wtedy, gdy **tylko jeden warunek jest spełniony**.

W przypadku *ogrodu*¹³ ***albo innej formy***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵ analizowany obiekt musi być:

- ↪ jedynie *ogrodem*¹³, nie będąc ***inną formą***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵ albo
- ↪ będąc ***inną formą***¹¹ ***zaprojektowanej zieleni***⁵, nie może być równocześnie *ogrodem*¹³.

2.3. Odmienne niż w przypadku określeń już opisanych (w pkt 2.1.), **ustawodawca** w art. 3 u.o.z. zamieszcza → **definicje legalne**⁴ poniżej wyszczególnionych pojęć, wskazując, że cyt.: *użyte w ustawie określenia oznaczają:*

(pkt 1) → **zabytek**¹⁵ – **nieruchomość** lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

(pkt 2) → **zabytek nieruchomy**¹⁶ – **nieruchomość**, jej część lub zespół **nieruchomości**, o których mowa w pkt 1.

2.3.1. Uwzględniając obie powyżej przywołane → **normy prawne**⁸ definiujące → **zabytek**¹⁵ oraz → **zabytek nieruchomy**¹⁶, w przypadku analizowanej **zieleni**⁵ podlegającej szczególnej ochronie prawnej z mocy u.o.z. – określanej także żargonowo jako tzw. → **ZIELEŃ**⁵ **ZABYTKOWA**, wskazać można, że stanowią ją (→ **ROŚLINY**¹⁷ lub → **ROŚLINNOŚĆ**¹⁷) wraz z **nieruchomością**, jej częścią lub zespołem **nieruchomości** na której/ych rośnie/na, o ile jest/są dziełem człowieka lub jest/są związane z jego działalnością i [z powodu → koniunkcji prawnej, jednocześnie – przyp. własny] stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

2.3.2. W związku z powyższym z istoty swojej **zieleni**⁵ chronioną z mocy u.o.z., tzw. → **zielenią**⁵ **zabytkową** będzie zarówno każdy **park**¹², jak też **ogród**¹³ – o ile łącznie spełnia przesłanki wskazane w omawianym art. 3 pkt 1 u.o.z., tj. jeśli:

- są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością.

W miejscu tym należy zwrócić uwagę, że na terenach antropogenicznych występują:

↪ → **parki**¹² **typu leśnego** (tzw. **leśne**), powstałe spontanicznie,

↪ (jak też) wykorzystywane do celów rekreacyjnych lasy – nie będące w rozumieniu formalno-prawnym **dziełem** człowieka;

↪ (jak też) tzw. **uprawy leśne** (lasy tzw. gospodarcze) będące **dziełem** człowieka.

Jednak (**użytkowanie**) wykorzystywanie rekreacyjne lasu stanowiącego obszar **nieruchomości**, jego część lub zespołu **nieruchomości** z istoty swojej, jest związane z działalnością człowieka, a tym samym mogą one być chronione z mocy u.o.z..

- Stanowi świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia.
- Zachowanie ich leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Tym samym nie zachodzi potrzeba wyodrębniania pojęć → **parki**¹² oraz → **ogród**¹³.

¹⁶ **ZABYTEK NIERUCHOMY** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.3.

¹⁷ **ROŚLINY** – pojęcie nie posiada → **definicji legalnej**⁷. W świetle analizowanej u.o.p. należy zwrócić szczególną uwagę:

- iż nazwa → **roślina**¹⁷ pochodzi wprost od słowa **rośnie**) i oznacza wyłącznie twór przyrody żywej – gdyż twór ten aby rosnąć (– jak wskazano w u.o.p.: *rozwijać się* – a w rozumieniu merytorycznym *wegetować*), z istoty swojej musi zachowywać żywotność;
- aby nie mylić i nie używać jako synonimu określenia → **rośliny**¹⁷, z odmiennym merytorycznie i jedynie podobnie brzmiącego określeniem → **ROŚLINNOŚĆ**¹⁷, gdyż to określenie oznacza wyłącznie → **rośliny**¹⁷ rosnące na → **siedlisku** naturalnym. Natomiast wszystkie **nasadzenia** wykonane przez ludzi nie stanowią → **roślinności**¹⁷, lecz są → **ROŚLINAMI**¹⁷.

W miejscu tym należy również wskazać, że po pierwsze brak **udowodnienia** omawianych **przesłanek** powoduje **uchylenie** przez **organ odwoławczy** → **decyzji administracyjnej**¹⁸ w sprawie **wpisania** → **zabytku**¹⁵ do **rejestru zabytków**.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że **udowodnienie** zaistnienia ostatnich dwóch wymaganych **przesłanek** może być lub jest trudne, gdyż wymaga posiadania tzw. → **wiadomości specjalnych** (przewidzianych w **art. 84 § 1** kodeksu postępowania administracyjnego (**Tekst pierwotny**: Dz. U. Nr 30 poz. 168. **Tekst jednolity**: Dz. U. z 2022 roku poz. 2000 z późniejszą zmianą: poz. 2185) [– dalej k.p.a.].

Przywołany **art. 84 § 1 k.p.a.** stanowi, iż cyt.: *gdy w sprawie wymagane są wiadomości specjalne, organ administracji publicznej może zwrócić się do biegłego lub biegłych o wydanie opinii.*

Po drugie, nie zachodzi jakakolwiek potrzeba dodatkowego wyszczególniania (wyodrębniania) omawianych pojęć: **park**¹², jak też **ogród**¹³, gdyż wystarczające jest użycie jednego (szerszego) pojęcia np.:

- → **zielen**⁵;
- (lub) np. → **zielen**⁵ *chronionej mocą ustawy (u.o.z.)*;
- (lub) np. **zielen**⁵ *wpisana do rejestru zabytków*;
- (albo) wprowadzenie tego pojęcia, które jest ogólnie używane, tj. → **zielen**⁵ *zabytkowa* i określenie jego → **definicji legalnej**⁷.

2.3.3. Podobnie, przydatne byłoby również ujednoczenie zbędnego rozróżnianie cyt.:

- **innej formy**¹¹ **zaprojektowanej zieleni**⁵ – **od parku**¹² **oraz ogrodu**¹³ (przytoczone w **art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. g** oraz **art. 36 ust. 1 pkt 1** oraz **art. 36 ust. 1 pkt 11 u.o.z.**);
- **innego rodzaju**¹⁴ **zorganizowanej zieleni**⁵ *wpisanej do rejestru* – **tylko od parku**¹² (wskazany w **art. 37b ust. 1** oraz **art. 37b ust. 2 u.o.z.**);

[pogrubienia i podkreślenia – własne],

również poprzez jednolite określanie (używanie) **tylko jednego** określenia (np. z zaproponowanego powyżej w pkt 2.3.2.).

2.3.4. Ponadto prawidłowość wskazanego i użytego w **ustawie** określenia cyt.: **formy**¹¹ **zaprojektowanej zieleni**⁵, jak też **inne formy**¹¹ **zaprojektowanej zieleni**⁵ **od parku**¹² oraz **ogrodu**¹³ również, co najmniej budzi poważne wątpliwości, co do prawidłowości (semantycznej) ich użycia, pod względem zgodności z → **definicją legalną**⁷ pojęcia → **zabytek**¹⁵.

Jak wskazano, zgodnie z → **definicją legalną**⁷ tego pojęcia, → **zabytek**¹⁵ jest *dziełem człowieka lub jest związany z jego działalnością i stanowi świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia*, tym samym ukształtowanie → **zieleni**⁵, choć mogło powstać w sposób celowy i określony w cytowanej → **normie prawnej**⁸, to nie zawsze w sposób **zaprojektowany**.

Reasumując, ponieważ → **zabytek**¹⁵ **nie musi być w cyt.: formie**¹¹ **zaprojektowanej**, to tym samym analizowane określenia w ocenie mojej są użyte nieprawidłowo.

¹⁸ **DECYZJA ADMINISTRACYJNA** – to materialny akt, jednostronnej, władczej czynnością organu administracji publicznej rozstrzygającej, co do istoty w całości lub części, w sposób prawnie wiążący i trwały, sprawę indywidualną, konkretnego adresata (strony) lub adresatów (stron), kończąc postępowanie administracyjne w danej instancji (I lub II tzw. odwoławczej) – **art. 104 § 2 k.p.a.**

2.4. Poza powyżej wyszczególnionymi → **definicjami legalnymi**⁷, pojęcia → **zabytek**¹⁵ jak też → **zabytek ruchomy**¹⁶, **ustawodawca** zamieszcza również → **definicje legalne**⁷ niżej wymienionych pojęć (określeń – których znajomość jest niezbędna przy realizacji zadań podejmowanych w obiektach, jak też na → **terenach zieleni**¹⁹ chronionych mocą **u.o.z.**) wskazując, w **art. 3 u.o.z.**, że cyt.: *użyte w ustawie określenia oznaczają:*

(pkt 6) **prace konserwatorskie**²⁰ – **działania**³² mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku¹⁵, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań³⁰.

Dla przykładu **pielęgnacja** → **zadrzewienia**³, które jest **chronione** mocą **u.o.z.**, jest w rozumieniu formalno-prawnym → **pracą konserwatorską**²⁰, ponieważ powoduje **utrwalenie** oraz **zahamowanie procesów jego destrukcji**.

Podobnie wykonanie przez **biegłego** np. **opinii** dot. prawidłowości wykonania zabiegów **arborystycznych** na → **drzewach**¹ **chronionych** mocą **u.o.z.**, jest w rozumieniu formalno-prawnym → **pracą konserwatorską**²⁰, ponieważ powoduje **udokumentowanie tych działań**³².

(pkt 7) **Prace restauratorskie**²¹ – **działania**³⁰ mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku¹⁵, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań³⁰.

Omówiona powyżej **pielęgnacja** → **zadrzewienia**³ chronionego mocą **u.o.z.**, jest w rozumieniu formalno-prawnym również → **pracą restauratorską**²¹, ponieważ powoduje wyeksponowanie wartości (...) estetycznych zabytku¹⁵.

(pkt 14) **Krajobraz kulturowy**²² – postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania³⁰ [– kolejny błąd semantyczny, gdyż **ustawodawca** w istocie wskazuje na **oddziaływanie** – przypisek wł.] czynników naturalnych i działalności człowieka.

W miejscu tym należy wyjaśnić, że z powodu użycia w analizowanej → **normie prawnej**⁸ koniunkcji (tj. spójnika „i”), jeśli w **przestrzeni** występujące **elementy przyrodnicze** nie zostały równocześnie historycznie ukształtowane w wyniku działalności człowieka – to krajobraz taki nie spełnia wymogu **kulturowego**²² – a tym samym nie może być chroniony mocą omawianego → **przepisu prawnego**⁹.

(pkt 15) **Otoczenie**²³ – teren wokół lub przy zabytku¹⁵ wyznaczony w decyzji¹⁸ o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku¹⁵ oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Należy dodać, że mocy **art. 9 ust 2 u.o.z.** cyt.: *w trybie określonym w ust. 1, [to jest wpisu → **zabytku nieruchomości**¹⁶ na podstawie → **decyzji**¹⁸ wydanej przez **wojewódzkiego konserwatora zabytków** – przypisek wł.] do **rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku**²³ **wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku**¹⁵.*

¹⁹ **TEREN ZIELENI** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.7.

²⁰ **PRACE KONSERWATORSKIE** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.4.

²¹ **PRACE RESTAURATORSKIE** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.4.

²² **KRAJOBRAZ KULTUROWY** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.4.

²³ **OTOCZENIE ZABYTKU** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ przywołaną w pkt 2.4.

2.5. Niestety dotychczas opisany chaos w przedmiocie → **zieleni**⁵ chronionej mocą u.o.z., pogłębia także kwestia (problematyka) samego **wpisu** → **zabytku**¹⁵ do **rejestru zabytków**.

2.5.1. Jak już wskazano, z mocy art. 3 pkt 2 u.o.z. **zabytkiem nieruchomym**¹⁶ jest **nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1** [tj. cyt.: *będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową*].

Natomiast z mocy art. 48 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (**Tekst pierwotny**: Dz. U. Nr 16 poz. 93, **Tekst jednolity**: Dz. U. z 2022 roku, poz. 1360, z późniejszą zmianą: poz. 2337) cyt.: *z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do części składowych gruntu należą [obligatoryjnie – przypisek wł.] w szczególności budynki²⁴ i inne urządzenia trwale z gruntem związane, jak również drzewa¹ i inne rośliny¹⁷ od chwili zasadzenia lub zasiania*.

Konkluzją, z logicznego rozumowania przeprowadzonego na podstawie analizy ww. → **norm prawnych**⁸, powinien być wniosek, że w szczególności **drzewa**¹, jak też inne → **rośliny**¹⁷ posadzone (będące *dziełem człowieka*), na **nieruchomość**, lub na **jej część lub w zespole nieruchomości** wpisanych do **rejestru zabytków**, zawsze podlegają szczególnej ochronie prawnej z mocy u.o.z., ponieważ z mocy obowiązującego prawa (– cytowanego powyżej art. 48 k.c.) stanowią integralną część nieruchomości (– składową gruntu).

Jednak, jak wskazują pracownicy **Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków**, tak... **nie jest**, co zostanie wyjaśnione poniżej.

2.5.2. **Wpis** do **rejestru zabytków** następuje mocą odrębnych → decyzji administracyjnych¹⁸, które rozstrzygają w sposób indywidualny sprawy konkretnych → zabytków¹⁵.

Zatem, ponieważ → **zabytki**¹⁵ cechują się indywidualnymi właściwościami, również w przedmiocie np. *towarzyszącej im → zieleni*⁵, jak też *posiadają* zróżnicowaną *wartość historyczną, artystyczną lub naukową*, każdorazowo należy ustalić czy:

- analizowana → **zieleni**⁵;
 - a w szczególności **dendroflora**:
 - ↳ (najczęściej) → **zadrzewienie**³ albo → **drzewostan**²⁵,
 - ↳ (ale też) np. **starodrzew**, → **zieleni**⁵ **wysoką** – bowiem **wpisy** zawierają różne określenia);
- są, czy też nie są, wpisane do **rejestru zabytków**.

Jeśli → **zieleni**⁵, **zadrzewienie**³ albo → **drzewostan**²⁵, lub **starodrzew** itp. **nie są wyszczególnione we wpisie** (tj. treści → **decyzji administracyjnej**¹⁸) do **rejestru zabytków**, to, w ocenie niektórych **urzędników Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków**, nie podlega ochronie prawnej z mocy u.o.z..

²⁴ **BUDYNEK** – określenie posiada → **definicję legalną**⁷ zamieszczoną w art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku **Prawo Budowlane** w którym wskazano, że cyt. *należy przez to rozumieć taki obiekt budowlany, który jest trwale związany z gruntem, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych oraz posiada fundamenty i dach*.

²⁵ **DRZEWOSTAN** – jest pojęciem **formalno-prawnym**, któremu jednak **ustawodawca** nie zamieścił → **definicji legalnej**⁷, pojęciem wyszczególnionym w:

- art. 6 ust. 1 pkt 2, art. 9 ust. 2 i następane, ustawy z dnia 28 września 1991 roku, o lasach;
- art. 3 ust. 2, art. 12 ust. 1 i następane, ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku, o ochronie gruntów rolnych i leśnych).

Tym samym → **DRZEWOSTAN**²⁵, jak wynika z przywołanych powyżej → **norm prawnych**⁸, rośnie **wyłącznie na obszarach lasu**, a nie poza nim, tym samym pojęcie → **DRZEWOSTAN**²⁵ **nie jest** synonimem pojęcia **ZADRZEWIENIE**³.

Należy jednak przypomnieć, że z mocy obowiązującej **zasady ogólnej POGŁĘBIANIA ZAUFANIA DO ORGANÓW PAŃSTWA** wyrażonej w art. 8 § 2 k.p.a. cyt.: *organy administracji publicznej bez uzasadnionej przyczyny nie odstępują od utrwalonej praktyki rozstrzygania spraw w takim samym stanie faktycznym i prawnym.*

Niestety nawet → zieleń⁵ posadzona celowo w bezpośrednim sąsiedztwie lub na sklepieniach wymienionych przykładowo *zabytkowych¹⁵ fortyfikacji*, których była integralną częścią np. dla celów maskujących, nie jest chroniona w sposób tożsamy, a tym samym prawidłowy.

2.6. Kończąc wątek, co i kiedy chronimy z mocy u.o.z., należy przypomnieć, że z mocy art. 10a ust. 1 omawianej ustawy cyt.: od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu *zabytku¹⁵ do rejestru do dnia, w którym decyzja¹⁸ w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku¹⁵, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich²⁰, restauratorskich²¹, robót budowlanych²⁶ i podejmowania innych działań³², które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku¹⁵.*

(ust. 2.) Zakaz, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także *robót budowlanych²⁶ objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań³² określonych w innej decyzji¹⁶ pozwalającej na ich prowadzenie.*

(ust. 3.) *Przepisów⁷ ust. 1 i 2 nie stosuje się do zabytku¹⁵ służącego obronności i bezpieczeństwu państwa.*

Wskazana powyżej → **norma prawna⁸** jest wykorzystywana przez **stowarzyszenia²⁷** dla ratowania → **drzew → sędziwych²⁸** które kolidują z projektowaną realizacją → **robót budowlanych²⁶.**

²⁶ **ROBOTY BUDOWLANE** – określenie posiada → **definicję legalną⁷** zamieszczoną w art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku, Prawo Budowlane w którym wskazano, że cyt.: *należy przez to rozumieć budowę, a także prace³¹ polegające na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego.*

²⁷ **STOWARZYSZENIE** – pojęcie posiada → **definicję legalną⁷** zawartą w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawa o stowarzyszeniach, i jest zdefiniowane jako cyt.: *dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeszenie o celach niezarobkowych (...) samodzielnie określające swoje cele, programy działania³² i struktury organizacyjne oraz uchwalające akty wewnętrzne dotyczące swojej działalności, opierającym działalność na pracy społecznej swoich członków, które do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.*

²⁸ **Drzewo¹ SĘDZIWE** (ang. *ancient trees, tree which*) – pojęcie nie posiada → **definicji legalnej⁷**, w rozumieniu merytorycznym i potocznie, to bardzo stare **drzewo¹**. W języku angielskim oznacza również → **drzewo¹ pomnikowe** (nie należy jednak mylić tego określenia z pojęciem formalno-prawnym **Pomnik Przyrody**), które ze względu na swój znaczny **wiek** lub okazałą **wielkość** – rozmiar, ma wyjątkową wartość kulturową, krajobrazową lub przyrodniczą). Omawiane → **drzewo¹ sędziwe²⁸** może jednak być w bardzo dobrym stanie, w tym zdrowotnym – a w takim przypadku nie będzie zaliczane do → **drzew¹ → weteranów³⁰.**

2.7. Ponadto należy dodać, że w art. 5 pkt 21 u.o.p. ustawodawca zamieścił → definicję **legalna**⁷ pojęcia → **TEREN ZIELENI**¹⁹ (ang. **green area**) cyt. użyte w *ustawie* określenia oznaczają:

– tereny **urządzone** wraz z infrastrukturą techniczną i **budynkami**²⁴ funkcjonalnie z nimi związanymi, **pokryte roślinnością**¹⁷, **pełniące funkcje publiczne**, a w szczególności **parki**¹², **zieleńce**, **promenady**, **bulwary**, **ogrody**¹³ **botaniczne**, **zoologiczne**, **jordanowskie i zabytkowe**¹⁵, **cmentarze**, **zieleń**⁵ **towarzysząca** drogom na terenie zabudowy, **placom**, **zabytkowym**¹⁵ **fortyfikacjom**, **budynkom**²⁴, **składowiskom**, **lotniskom**, **dworcom kolejowym** oraz **obiektom przemysłowym**.

Zatem → **TERENEM ZIELENI**¹⁹ stanowi taki **ogród**¹³ **zabytkowy**¹⁵, który **równocześnie** jest **ogrodem**¹³ **jordanowskim**, jak też **zieleń**⁵ **towarzysząca** wyłącznie **zabytkowym**¹⁵ **fortyfikacjom**, a nie **zabytkowym**¹⁵ **obiektom** – co zapewne **nie** było intencją **ustawodawcy**, lecz jest klasycznym tzw. *niechlujstwem legislacyjnym*.

3. KTO I CO MOŻE REALIZOWAĆ – chaos, chaos. Chaos!

3.1. Wielu inwestorów lub usługodawców nie dostrzega faktu, iż w przedmiocie **PODMIOTÓW** uprawnionych do realizacji → prac konserwatorskich²⁰ lub → prac restauratorskich²¹, ustawodawca rozróżnia:

- **kierowanie** → pracami konserwatorskimi²⁰ lub → pracami restauratorskimi²¹ (art. 37b ust. 1 u.o.z.);
- **samodzielne wykonywanie** → prac konserwatorskich²⁰ lub → prac restauratorskich²¹ (art. 37b ust. 2 u.o.z.);
- **prace o charakterze technicznym** (art. 37c ust. 3 u.o.z.);
- pomija jednak... **nadzór inwestorski** albo **techniczny**, jak też **autorski** – pomimo, że realizacja → prac konserwatorskich²⁰ lub → prac restauratorskich²¹ poprzedza konieczność opracowania ich dokumentacji, choć może on być wymagany mocą innych ustaw.

Obowiązujące w analizowanym zakresie → **normy prawne**⁸ niestety nie są zamieszczone wyłącznie w u.o.z.. Utrudnia to ich odszukanie, jak też zapoznanie się z ich treścią. Negatywnym skutkiem znajomości wyłącznie u.o.z. jest pomijanie obowiązujących **uprawnień nabytych**, w wymogach wielu → **dokumentach zamówienia**²⁹, opracowywanych dla **zamówień publicznych**.

3.2. Należy zatem przywołać oraz skomentować niżej wymienione → **normy prawne**⁸:

3.2.1. Art. 37b ust. 1 u.o.z. stanowi, że cyt.: *pracami konserwatorskimi²⁰ oraz pracami restauratorskimi²¹, prowadzonymi przy zabytkach¹⁵ będących parkami¹² wpisanymi do rejestru albo innego rodzaju¹⁴ zorganizowaną zielenią⁵ wpisaną do rejestru kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, których program obejmuje zajęcia lub grupy zajęć umożliwiające nabycie wiedzy i umiejętności w tym zakresie, oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich, przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich²⁰ lub pracach restauratorskich²¹ prowadzonych przy tego rodzaju¹⁴ zabytkach¹⁵ wpisanych do rejestru, lub była zatrudniona przy tych pracach³¹ w muzeum będącym instytucją kultury.*

3.2.2. Z mocy art. 37b ust. 2 u.o.z. cyt.: *przepis⁹ ust. 1 stosuje się [obligatoryjnie – przyp. wł.] do osób, które samodzielnie wykonują prace konserwatorskie²⁰ oraz prace restauratorskie²¹, prowadzone przy zabytkach¹⁵ będących parkami¹² wpisanymi do rejestru albo innego rodzaju¹⁴ zorganizowaną zielenią⁵ wpisaną do rejestru.*

Prawodawca wymaga zatem od osób, które:

- **samodzielnie** – tj. zgodnie ze słownikiem PWN *bez czyjejs pomocy, bez czyjegos wpływu, w sposób niezależny* – np. bez **KIEROWNIKA ROBÓT**;
- **wykonują prace**³¹ np. **arborystyczne**;
- w obiektach *wpisanymi do rejestru* będących *zorganizowaną zielenią⁵* [gdyż **park**¹² z istoty swojej jest także *zielenią⁵ zorganizowaną* – pomimo błędnego użycia → **alternatywy wyłączającej** opisanej w pkt 2.2.2.];

spełnienia wymogów uprawniających do **kierowania** → pracami (...) opisanych w pkt 3.2.1..

²⁹ **DOKUMENTY ZAMÓWIEŃ** – pojęcie posiada → **definicję legalną**⁷ zawartą w art. 7 pkt 3 prawa zamówień publicznych, i jest zdefiniowane jako cyt.: *dokumenty sporządzone przez zamawiającego lub dokumenty, do których zamawiający odwołuje się, inne niż ogłoszenie, służące do określenia lub opisanie warunków zamówienia, w tym specyfikacja warunków zamówienia oraz opis potrzeb i wymagań.*

3.2.3. Prawodawca w art. 37b ust. 3 u.o.z. przewiduje, że cyt.: **prace**³¹ o charakterze **technicznym** w zakresie, o którym mowa w **ust. 1**, samodzielnie wykonuje osoba, która posiada świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej oraz tytuł zawodowy albo wykształcenie średnie lub średnie branżowe i dyplom zawodowy albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, w zawodach związanych z **pielęgnacją zieleni**⁵, albo przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w tego rodzaju¹⁴ **pracach**³¹ prowadzonych przy **zabytkach**¹⁵ wpisanych do rejestru lub była zatrudniona przy tych **pracach**³¹ w muzeum będącym instytucją kultury.

W przypadku wykonywana najczęściej skomplikowanych (trudnych) → **prac konserwatorskich**²⁰ na → **drzewach**¹ tzw. → **sędziwych**²⁸, a głównie na → **drzewach**¹ tzw. → **weteranach**³⁰, charakterystycznych dla → **zadrzewień**³ chronionych mocą u.o.z., wymagany dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, w zawodach związanym z **pielęgnacją zieleni**⁵ (w szczególności → **zadrzewień**³) może wydawać, ogólnopolskie specjalistyczne → **stowarzyszenie**²⁷ arborystyczne np. Federacja Arborystów Polskich, w trybie określonym w art. 10 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku, **prawa o stowarzyszeniach** (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 2261), albo inne → **stowarzyszenia**²⁷, które łącznie spełnią poniżej wyszczególnione przesłanki:

- są → **stowarzyszeniami**²⁷ **ogólnokrajowymi**;
- zrzeszają osoby wykonujące określony zawód lub zawody pokrewne – co musi być jednoznacznie określone w **statucie** takiego → **stowarzyszenia**²⁷;
- **statut** takiego → **stowarzyszenia**²⁷ obligatoryjnie:
 - ↳ zawiera wśród celów statutowych nie tylko wymóg cyt.: podejmowania zadań w zakresie rozpowszechniania wiedzy specjalistycznej i podnoszenia poziomu zawodowego w ramach wewnętrznego systemu potwierdzania kwalifikacji i umiejętności;
 - ↳ (a ponadto również) określa te zadania oraz zakres i sposób ich realizacji.

Tylko → **stowarzyszenia**²⁵ spełniające łącznie ww. **przesłanki**, zostały uprawnione przez ustawodawcę do cyt.: potwierdzania kwalifikacji i umiejętności.

Ponadto powyżej opisane **stowarzyszenia**²⁵ spełniające łącznie ww. **przesłanki**, mogą cyt.: potwierdzić kwalifikacji i umiejętności wyłącznie osobie zrzeszonej w tym → **stowarzyszeniu**²⁵ (tj. wyłącznie członkowi zwyczajnemu **stowarzyszenia**²⁵) – gdyż może się to odbywać wyłącznie w ramach cyt.: wewnętrznego systemu potwierdzania kwalifikacji i umiejętności. Natomiast odmiennie, w przypadku osób niezrzeszonych w → **stowarzyszeniu**²⁵, odbywałoby się to w ramach systemu zewnętrznego.

³⁰ **Drzewo**¹ **WETERAN** (ang. *veteran tree*) – pojęcie również nie posiada → **definicji legalnej**⁷. W rozumieniu merytorycznym, jest to egzemplarz, który uległ osłabieniu niezależnie od swego wieku, gdyż może to być **drzewo**¹ zarówno młode, ale też starsze, jak też (– a nie tylko –) stare.

W ocenie niektórych **dendrologów** ze względu na wiek, rozmiary, → **formę**¹¹ lub lokalizację, musi posiadać wysoką wartość kulturową, historyczną, krajobrazową [Fortuna-Antoszkiewicz, Łukaszkiewicz 2016] oraz przyrodniczą.

Jednak potocznie są to → **drzewa**¹: oznaczone zdarzeniami losu, doświadczone przez los, po przejściach – charakteryzujące się np. tzw. ubytkami powierzchniowymi, a najczęściej wgłębnymi (dziuplami) lub → **uszkodzeniami**³⁵ pobożnicy pnia lub elementów konarów, jak też → **uszkodzeniami**³⁵ samej korony, a także korzeni, spowodowanymi czynnikami szkodliwymi:

- **wewnętrznymi** (genetycznymi) niekiedy określanymi również mianem „cech → **drzew**¹”, „właściwościami” **gatunku** bądź rodzaju;
- (lub) **zewnętrznymi**:
 - ↳ **abiotycznymi** (np. porywistym wiatrem, okiścią śniegową itp.);
 - ↳ (jak też) **biotycznymi**;
 - ↳ (oraz) **antropogenicznymi**.

Jego saproksyliczne wnętrze jest siedliskiem ogromnej liczby **gatunków**, w tym objętych szczególną **ochroną prawną** (tzw. **ochroną gatunkową**).

3.3. O ile powyżej opisane → normy prawne⁸ zawarte w u.o.z. są najczęściej znane i przywoływane w rozstrzygnięciach właściwych organów, to niestety odmiennie wielokrotnie zapomianą lub wręcz nie znaną → normą prawną⁸ w omawianym przedmiocie jest obowiązujący art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku, o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów (Dz. U. poz. 1505) – z mocy którego cyt.: *osoby, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uzyskały **uprawnienia** w zakresie **kierowania pracami konserwatorskimi**²⁰ lub ich **samodzielnego wykonywania** albo **kierowania robotami budowlanymi**²⁶ lub **wykonywania nadzoru inwestorskiego** na podstawie dotychczasowych przepisów⁹, **zachowują te uprawnienia**.*

3.4. Kończąc należy wskazać, że z mocy art. 117 ust. 2 u.o.z. cyt. *któ bez pozwolenia albo **wbrew warunkom pozwolenia prowadzi prace konserwatorskie**²⁰, **restauratorskie**²¹, **roboty budowlane**²⁶, **badania konserwatorskie lub architektoniczne przy zabytku**¹⁵ **wpisany do rejestru lub roboty budowlane**²⁶ **w jego otoczeniu**²³ (...), podlega karze **grzywny**. Dodać należy, że → przepis prawny⁹ uchylający omawiany art. 117 ust. 2 u.o.z. wejdzie w życie z dniem 01.01.2024 roku (Dz. U. z 2017 r. poz. 1595).*

4. Tzw. PODWÓJNE ROZSTRZYGNIĘCIA – ponownie... chaos, chaos. Chaos!

Kolejna „pułapka” czyhająca na osoby niezajmujące się profesjonalnie **ochroną środowiska**, w tym → **zadrzewień**³ chronionych mocą **u.o.p.**, jak też **u.o.z.**, to błędne utożsamianie (tj. błędne traktowanie jako synonimy) pojęć **pozwolenie** oraz **zezwolenie** i niejednokrotnie nieumyślny brak uzyskania jednego z nich, – w stanach w których obie → **decyzje administracyjne**¹⁸ są wymagane.

W związku z tym przypomnijmy, że – z nieznanymi mi przyczyn – **ustawodawca** przewidział, aby w **dwóch odrębnych rozstrzygnięciach**, odpowiednio:

- jednym wydawanym z mocy **u.o.p.** (tj. **zezwoleniu** – opisanym w pkt 4.2.);
- oraz drugim wydawanym z mocy **u.o.z.** (tj. **pozwoleniu** – opisanym w pkt 4.3.);

orzekać to, co mogłoby być, lub wręcz powinno być, rozstrzygane **wyłącznie w jednym rozstrzygnięciu**, tj. jednej, a nie dwóch, → **decyzjach administracyjnych**¹⁸ wydawanych przez **właściwe miejscowo organy administracji**, jakimi są **wojewódzcy konserwatorzy zabytków**.

4.1. Powyższe, poza **skomplikowaniem czynności procesowych wykonywanych przez strony**, w tym niepotrzebnego **dublowania** wielu **czynności procesowych**, np.:

- składania dwóch **wniosek** o **wszczęcie** dwóch odrębnych **postępowań administracyjnych**;
- przygotowywania dwóch **pełnomocnictw** w przypadku ustanowienia (tego samego) **pełnomocnika**, w dwóch odrębnych **postępowaniach administracyjnych**, dot. **usunięcia** tych samych → **drzew**¹, jak też ponoszenia dwóch opłat za dwa **pełnomocnictwa** w dwóch **postępowaniach administracyjnych**;
- niejednokrotnie uczestniczenia w dwóch **czynnościach dowodowych**, które mogłyby być wykonane raz, gdyby prowadzone było jedno, a nie dwa **postępowania administracyjne**;
- dwukrotnego wykonywania czynności zapoznania się z zebrany przez **organ administracji publicznej** materiałem dowodowym **przed wydaniem decyzji**¹⁸, a następnie **wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań** (art. 10 § 1 k.p.a.);
- i wielu innych;

powoduje **również konieczność dublowania wielu ww. czynności procesowych przez urzędników** tego samego **organu administracji**, którzy prowadzą dwa, a nie jedno **postępowanie administracyjne**.

Reasumując, wydaje się celowe określenie procedury usuwania → **drzew**¹ **z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków** :

- w jednej z **ustaw**, to jest albo w **u.o.p.** albo w **u.o.z.**;
- ewentualnie zmianę obecnie obowiązujących → **przepisów prawnych**⁹ w taki sposób, aby całość rozstrzygnięcia zarówno w zakresie **zezwolenia** na usunięcie → **drzew**¹ jak i **pozwolenia** na prowadzenie określonych → **działań**³² z tym związanych, **orzekano wyłącznie w jednej → decyzji administracyjnej**¹⁸.

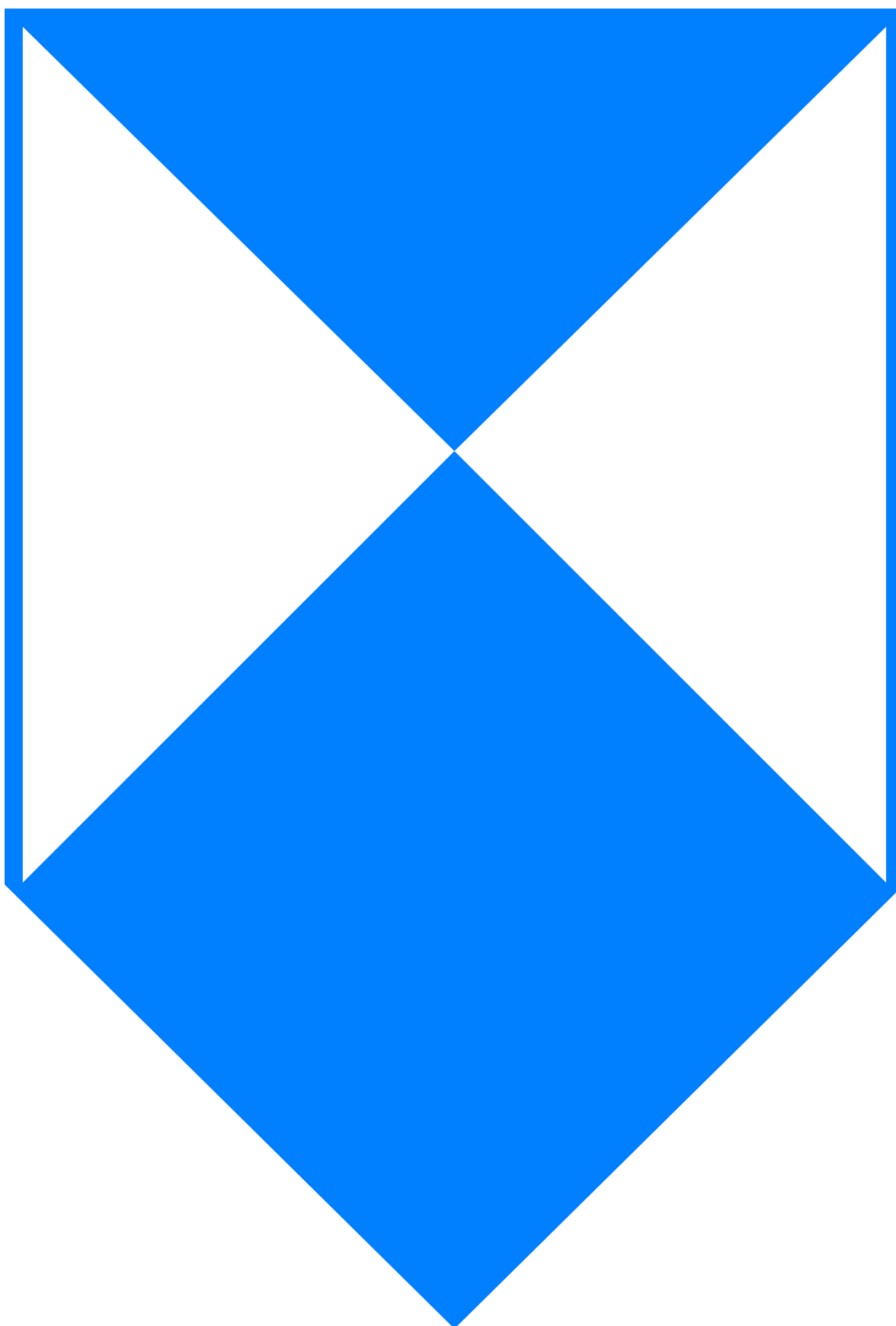
4.2. Art. 83a ust. 1 u.o.p. stanowi iż cyt.: **Zezwolenie na usunięcie drzewa¹ lub krzewu² z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa¹ lub krzewu² z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków – wojewódzki konserwator zabytków.**

4.3. Z mocy art. 36 ust. 1 pkt 1 u.o.z. cyt.: **pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:**

(pkt 1) **prowadzenie prac konserwatorskich²⁰, restauratorskich²¹ lub robót budowlanych²⁶ przy zabytku¹⁵ wpisanym do rejestru, w tym prac³¹ polegających na usunięciu drzewa¹ lub krzewu² z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem¹², ogrodem¹³ lub inną formą¹¹ zaprojektowanej zieleni⁵.**

4.4. Sygnalizując dwoistość **postępowań administracyjnych** w ww. przedmiocie należy wyjaśnić, iż działa to tak, że tam gdzie nie zachodzi **przesłanka** do stosowania **art. 36 ust. 1 pkt 1 u.o.z.** (np. przy wpisie → **zabytku**¹⁵ do **rejestr**u **zabytków** bez → **zieleni**⁵), stosowane są → **przepisy prawne**⁹ przewidziane w **u.o.p.**.

ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM

5. PRACE, czy też... DZIAŁANIA?

5.1. Ustawodawca wśród czynności wymagających pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, wyszczególnia w art. 36 ust. 1 u.o.z.:

(pkt 1) cyt.: przewodzenie prac konserwatorskich²⁰, restauratorskich²¹ lub robót budowlanych²⁶ przy zabytku¹⁵ wpisanym do rejestru, w tym prac³¹ polegających na usunięciu drzewa¹ lub krzewu² z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem¹², ogrodem¹³ lub inną formą¹¹ zaprojektowanej zieleni⁵.

(pkt 11) (nie ww. cyt.: prace³¹, lecz odmiennie) cyt.: działania³², które mogłyby prowadzić do NARUSZENIA SUBSTANCJI lub zmiany wyglądu zabytku¹⁵ wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań³² polegających na usuwaniu drzew¹ lub krzewów² z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem¹², ogrodem¹³ albo inną formą¹¹ zaprojektowanej zieleni⁵.

W związku z tym należy przypomnieć, że pojęcia → prace³¹ oraz → działania³² nie są synonimami.

5.2. Powyżej przywołany art. 36 ust. 1 pkt 1 u.o.z. stanowi podstawę prawną wydawania → decyzji administracyjnej¹⁸ w przedmiocie pozwolenia na prowadzenie prac³¹ polegających na usunięciu drzewa¹ lub krzewu².

Natomiast art. 36 ust. 1 pkt 11 u.o.z. stanowi podstawę prawną wydawania → decyzji administracyjnej¹⁸ w przedmiocie pozwolenia na prowadzeniu działań³² obejmujących pielęgnację → drzew¹ lub → krzewów².

Dla przykładu w podwarszawskiej Podkowie Leśnej (*mieście ogrodzie*) wpisanej do rejestru zabytków wraz z → zielenią⁵ zachodzi konieczność wydawania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na pielęgnację → drzew¹ lub → krzewów².

³¹ **PRACA** (wg. Encyklopedia PWN) to: *proces złożonej aktywności fizyczno-umysłowej, której celem jest przekształcenie szeroko rozumianego środowiska w ten sposób, by zwiększyć szanse przeżycia gatunku ludzkiego.*

³² **DZIAŁANIE** – jako forma czynu w prawie (gdyż analizujemy rozumienie → normy prawnej⁸) oznacza zachowanie się danego podmiotu, które wywołuje skutki prawne (konsekwencje prawne) nawet wówczas, gdy do wywołania tych skutków podmiot swym zachowaniem nie dążył.

6. ADMINISTRACYJNA KARA PIENIĘŻNA

6.1. Część wskazanych → przepisów prawa⁹ normujących → administracyjne kary pieniężne¹³ jest zawarta:

- w u.o.z. (i zostały one przywołane poniżej w pkt 6.2.);
- a część w k.p.a. (a te wskazano w pkt 6.3.).

6.2. Do → przepisów prawa⁹ zawartych w u.o.z. należą w szczególności poniżej zamieszczone:

Art. 107d ust. 1 u.o.z. który stanowi, że cyt.: *kto bez pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków podejmuje działania³², o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1–5, podlega karze pieniężnej¹⁴ w wysokości od 500 do 500 000 zł.*

Natomiast art. 107d ust. 2 u.o.z., przewiduje, że cyt.: *kto podejmuje działania³², o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1–5, niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków, podlega karze pieniężnej¹⁴ w wysokości od 500 do 500 000 zł.*

Z mocy art. 107d ust. 5 u.o.z. cyt.: *karę pieniężną¹⁴, o której mowa w ust. 1–4, nakłada w drodze decyzji¹⁸ organ ochrony zabytków, który wydał pozwolenie bądź był właściwy do wydania pozwolenia.*

Art. 107f u.o.z. określa, że cyt.: *karę pieniężną¹⁴ uiszcza się w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja¹⁸ o jej nałożeniu stała się ostateczna.*

Z mocy art. 107g u.o.z. cyt.: *Do kar pieniężnych¹⁴ stosuje się przepisy⁹ działu IVa Kodeksu postępowania administracyjnego, które zostaną omówione poniżej.*

Art. 107h u.o.z. stanowi, że cyt. *Wierzycielem należności z tytułu administracyjnych kar pieniężnych¹⁴, o których mowa w 107a–107e, w rozumieniu przepisów⁹ o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jest organ właściwy do nałożenia kary¹⁴.*

Art. 107i u.o.z. przewiduje, że cyt.: *Organy egzekucyjne przekazują wpływy z kar pieniężnych¹⁴, o których mowa w art. 107a–107e, na rachunek Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków.*

Art. 36 ust 1 u.o.z. został zacytowany i omówiony (w pkt 5.1. niniejszego opracowania).

6.3. Do → przepisów prawa⁹ tzw. proceduralnych zawartych w k.p.a. należą między innymi poniższe:

Art. 189d k.p.a. z mocy którego cyt.: *wymierzając administracyjną karę pieniężną¹⁴, organ administracji publicznej bierze [obligatoryjnie – przyp. własny] pod uwagę:*

- (pkt 1) *wagę i okoliczności naruszenia prawa, w szczególności potrzebę ochrony życia lub zdrowia, ochrony mienia w znacznych rozmiarach lub ochrony ważnego interesu publicznego lub wyjątkowo ważnego interesu strony oraz czas trwania tego naruszenia;*
- (pkt 2) *częstotliwość niedopełniania w przeszłości obowiązku albo naruszania zakazu tego samego rodzaju¹⁴ co niedopełnienie obowiązku albo naruszenie zakazu, w następstwie którego ma być nałożona kara¹⁴;*
- (pkt 3) *uprzednie ukaranie za to samo zachowanie za przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe;*
- (pkt 4) *stopień przyczynienia się strony, na którą jest nakładana administracyjna kara pieniężna¹⁴, do powstania naruszenia prawa;*
- (pkt 5) *działania³⁰ podjęte przez stronę dobrowolnie w celu uniknięcia skutków naruszenia prawa;*

- (pkt 6) wysokość korzyści, którą *strona* osiągnęła, lub straty, której uniknęła;
- (pkt 7) w przypadku osoby fizycznej – warunki osobiste strony, na którą *administracyjna kara pieniężna*¹⁴ jest nakładana.

Art. 189e k.p.a. przewiduje, że cyt.: W przypadku gdy do naruszenia prawa doszło wskutek *działania*³² *sily wyższej*³³, *strona* nie podlega ukaraniu.

Z mocy art. 189f k.p.a. cyt.:

§ 1. *Organ administracji publicznej*, w drodze *decyzji*¹⁸, *odstępnie* od nałożenia *administracyjnej kary pieniężnej*¹⁴ i *poprzestaje na pouczeniu*, jeżeli:

- (pkt 1) waga naruszenia prawa jest znikoma, a *strona* zaprzestała naruszania prawa lub
- (pkt 2) za to samo zachowanie *prawomocną decyzją*¹⁸ na *stronę* została uprzednio nałożona *administracyjna kara pieniężna*¹⁴ przez inny uprawniony *organ administracji publicznej* lub *strona* została *prawomocnie ukarana za wykroczenie lub wykroczenie skarbowe*, lub *prawomocnie skazana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe i uprzednia kara spełnia cele*, dla których miałyby być nałożona *administracyjna kara pieniężna*¹⁴.

§ 2. W przypadkach innych niż wymienione w § 1, jeżeli pozwoli to na spełnienie celów, dla których miałyby być nałożona *administracyjna kara pieniężna*¹⁴, *organ administracji publicznej*, w drodze *postanowienia*, może wyznaczyć *stronie* termin do przedstawienia *dowodów potwierdzających*:

- (pkt 1) *usunięcie naruszenia prawa lub*
- (pkt 2) *powiadomienie właściwych podmiotów o stwierdzonym naruszeniu prawa, określając termin i sposób powiadomienia.*

§ 3. *Organ administracji publicznej* w przypadkach, o których mowa w § 2, *odstępnie* od nałożenia *administracyjnej kary pieniężnej*¹⁴ i *poprzestaje na pouczeniu*, jeżeli *strona* przedstawiła *dowody*, potwierdzające wykonanie *postanowienia*.

Art. 189k § 1 k.p.a. przewiduje, że cyt.: *organ administracji publicznej*, który nałożył *administracyjną karę pieniężną*¹⁴, na wniosek *strony*, w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem publicznym lub ważnym interesem strony, może udzielić *ulg* w wykonaniu *administracyjnej kary pieniężnej*¹⁴ przez:

- (pkt 1) odroczenie terminu wykonania administracyjnej kary pieniężnej¹⁴ lub rozłożenie jej na raty;
- (pkt 2) odroczenie terminu wykonania zaległej administracyjnej kary pieniężnej¹⁴ lub rozłożenie jej na raty;
- (pkt 3) umorzenie administracyjnej kary pieniężnej¹⁴ w całości lub części;
- (pkt 4) umorzenie odsetek za zwłokę w całości lub części.

³³ **SIŁA WYŻSZA** – pojęcie nie zostało zdefiniowane w u.o.p. ani u.o.z., jednak na podstawie ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego i doktryny można przyjąć, że jest nią:

- zdarzenie **zewnętrzne**,
- którego **skutków**:

↳ nie da się przewidzieć;

↳ ani im zapobiec - przy dołożeniu najwyższej staranności.

Wyżej wymienione cechy muszą wystąpić kumulatywnie.

Nie jest **SIŁĄ WYŻSZĄ** *działanie*³² *poszkodowanego* lub *osoby trzeciej*.

Do **SIŁY WYŻSZEJ** nie zalicza się również nadzwyczajnych **zjawisk** (zmian) natury społecznej, gospodarczej, politycznej, czy prawnej choć w przypadku → **aktów prawnych**⁴ **władzy publicznej**, których nie może się przeciwstawić jednostka (*vis imperii*), orzecznictwo polskie jest niejednorodne.

7. NORMY PRAWNE W ODRĘBNYCH USTAWACH

7.1. Część wskazanych → przepisów prawa⁹ normujących ochronę → zabytków¹⁵ jest zawarte między innymi w poniżej wyszczególnionych → aktach prawnych⁴:

- ustawie z dnia 10 kwietnia 2003 r. **o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych** (Dz. U. z 2023 roku, poz. 162), [dalej u.o.z.r.i.d.];
- ustawie z dnia 28 marca 2003 r. **o transporcie kolejowym** (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1984, z 2022 r. poz. 727, 1846), [dalej u.t.k.].

7.1.1. **Ustawa o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych** przewiduje:

a. w art. 21 ust. 2 u.o.z.r.i.d., iż cyt.: do usuwania drzew¹ i krzewów² znajdujących się na nieruchomościach objętych decyzją¹⁸ o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, z wyjątkiem drzew¹ i krzewów² usuwanych z nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, nie stosuje się przepisów⁹ o ochronie przyrody w zakresie obowiązku uzyskiwania zezwoleń na ich usunięcie oraz opłat z tym związanych.

Tym samym do usuwania drzew¹ i krzewów² znajdujących się na nieruchomościach objętych decyzją¹⁸ o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, rosnących na obszarze nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, obligatoryjnie stosuje się przepisy⁹ o ochronie przyrody również w zakresie obowiązku uzyskiwania zezwoleń na ich usunięcie oraz opłat administracyjnych za ich usunięcie.

b. W art. 11d ust. 1 pkt 8 lit. f u.o.z.r.i.d., że cyt.: wniosek o wydanie decyzji¹⁸ o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej zawiera [obligatoryjnie – przyp. wł.] w szczególności: (pkt. 8) opinie: (lit. f) właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w odniesieniu do dóbr kultury chronionych na podstawie odrębnych przepisów prawa⁹.

c. W art. 11f ust. 1 pkt 3 u.o.z.r.i.d., że cyt.: decyzja¹⁸ o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej zawiera w szczególności:

(pkt. 3) warunki wynikające z potrzeb ochrony środowiska, ochrony zabytków i dóbr kultury współczesnej (...);

(pkt. 8) razie potrzeby inne ustalenia dotyczące: (lit. d) określenia szczegółowych wymagań dotyczących nadzoru na budowie w tym wynikające z art. 19 ust. 1 prawa budowlanego o treści cyt.: organ administracji architektoniczno-budowlanej może w decyzji¹⁸ o pozwoleniu na budowę nałożyć na inwestora obowiązek ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego, a także obowiązek zapewnienia nadzoru autorskiego, w przypadkach uzasadnionych wysokim stopniem skomplikowania obiektu lub robót budowlanych²⁶ bądź przewidywanym [a nie udowodnionym – przyp. wł.] wpływem na środowisko – którego „elementem przyrodniczym”, a tym samym przedmiotem ochrony prawnej, są drzewa¹ przeznaczone do adaptacji.

7.1.2. **Ustawa o transporcie kolejowym** stanowi:

a. w art. 9yc ust. 2 u.t.k. cyt.: do usuwania drzew¹ i krzewów² znajdujących się na nieruchomościach objętych decyzją¹⁸ o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, z wyjątkiem drzew¹ i krzewów² wpisanych do rejestru zabytków, nie stosuje się przepisów⁹ ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 i 1718) w zakresie obowiązku uzyskiwania zezwoleń na ich usunięcie oraz opłat z tym związanych.

Tym samym do usuwania drzew¹ i krzewów² znajdujących się na nieruchomościach objętych decyzją¹⁸ o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, rosnących

na obszarze nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, obligatoryjnie stosuje się przepisy⁹ o ochronie przyrody również w zakresie obowiązku uzyskiwania zezwoleń na ich usunięcie oraz opłat administracyjnych za ich usunięcie.

- b. w art. 9o ust. 3 pkt 4 lit. f u.t.k. **wniosek** o wydanie **decyzji¹⁸ o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej** zawiera [obligatoryjnie – przyp. wł.] w szczególności: (pkt. 4) opinie: (lit. f) właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w odniesieniu do dóbr kultury chronionych na podstawie przepisów⁹ ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- c. w art. 9q ust. 1 pkt 3 u.t.k. cyt.: **decyzja¹⁸ o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej** zawiera w szczególności: (pkt. 3) warunki wynikające z prawnie chronionych potrzeb ochrony środowiska, ochrony zabytków i dóbr kultury współczesnej (...).
- d. Art. 30h ust. 1 u.t.k. cyt.: **korzystanie z drogi kolejowej** nie może naruszać zasad bezpieczeństwa ruchu kolejowego, bezpiecznego przewozu osób i rzeczy oraz ochrony środowiska, a także ochrony zabytków.

7.2. Przywołane powyżej → przepisów prawa⁹ normujących ochronę → zabytków¹⁵ w tym ochronę drzew¹ są znane pracownikom Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków, jednak najczęściej nie są znane architektom krajobrazu i arborystom.

8. ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Poza powyżej opisaną odpowiedzialnością za delikty administracyjne, obowiązujące → przepisy prawne⁹ sankcjonują również niszczenie³⁴ lub uszkodzanie³⁵ → zieleni⁵ objętej szczególną ochroną prawną z mocy u.o.z., niezależnie od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej¹⁴.

Art. 181 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks karny (Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 6 poz. 31. Tekst jednolity: Dz. U. z 2021 roku, poz. 2345, z późniejszą zmianą: poz. 2447) [- dalej k.k.] stanowi, że cyt.: *kto, wbrew przepisom⁹ obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy³⁴ albo uszkodza³⁵ rośliny¹⁷ lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

Z mocy art. 187 § 1 k.k. cyt.: *kto niszczy³⁴, poważnie uszkodza³⁵ lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

§ 2. *Jeżeli sprawca działa³² nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.*

Art. 108 ust. 1 u.o.z. stanowi, że cyt.: *kto niszczy³² lub uszkodza³³ zabytek¹⁵, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.*

Ust. 2 *Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa³² nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

Ust. 4 *W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 polegające na uszkodzeniu zabytku¹⁵ sąd orzeka [obligatoryjnie – przyp. własny] obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny – nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków w wysokości do wartości uszkodzenia zabytku¹⁵.*

Ust. 5 *W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec [fakultatywnie – przyp. własny] na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków nawiązkę w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.*

→ **Sprawcą bezpośrednim** jest np. pilarz, który dokonuje czynu zabronionego w przypadku niszczenia³⁴ albo uszkodzania³⁵ → drzew¹ lub → krzewów².

Należy jednak pamiętać, że z mocy art. 18 § 1 k.k. cyt.: *odpowiada za sprawstwo nie tylko ten, kto wykonuje czyn zabroniony sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, ale także ten, kto kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę lub wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, poleca jej wykonanie takiego czynu, tym samym odpowiedzialność karną może ponosić również kierownik robót lub właściciel firmy wykonującej roboty ogrodnicze lub arborystyczne w przypadku kierowania → pracą³¹ podwładnych pracowników.*

³⁴ **NISZCZENIE** – dzieląc pogląd autora, przytaczam za prof. W. Świdą – Prawo Karne – P.W.N. 1982 r. (str. 74), iż: „**NISZCZENIE** mienia polega na jego unicestwianiu”.

³⁵ **USZKADZANIE** – dzieląc pogląd autora, przytaczam za prof. W. Świdą – Prawo Karne – P.W.N. 1982 r. (str. 74), iż: „**USZKADZANIE** polega na takiej zmianie materii rzeczy, że nie może ona stale lub czasowo służyć w pełni celom, do których była przeznaczona”.

Natomiast **usługodawca** może ponosić odpowiedzialność z mocy **art. 18 § 3 k.k.** o treści cyt.: *odpowiada za **pomocnictwo**, kto w zamiarze, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, swoim zachowaniem **ułatwia** jego popelnienie, w szczególności [wiec nie wyłącznie dalej opisanym zachowaniem – przyp. własny] dostarczając narzędzie, środek przewozu, udzielając rady lub informacji; odpowiada za **pomocnictwo** także ten, kto wbrew prawnemu, szczególnemu obowiązkowi niedopuszczenia do popelnienia czynu zabronionego swoim zaniechaniem **ułatwia** innej osobie jego popelnienie.*

Art. 19 § 1 k.k. przewiduje że cyt.: *Sąd wymierza karę za **podżeganie** lub **pomocnictwo** w granicach zagrożenia przewidzianego za **sprawstwo**.*